

**R. P. Christophori Gillii, Ex Brigantio Lvsitaniæ, Societatis
Iesv, Et in Conimbricensi Academia S. Theologiae
Professoris; Commentationvm Theologicarvm De Sacra
Doctrina, Et Essentia atque vnitae ...**

Gil, Christovão

Coloniae Agrippinae, 1610

Theologia non simpliciter sed secundum quid potest dici scientia propter
maiores similitudinem cum scientia, quam cum vlllo alio habitu. cap. 6.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82291](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82291)

Theologia non simpliciter, sed secundum quid potest dici scientia propter maiorem similitudinem cum scientia, quam cum villo alio habitu.

CAPVT VI.

I. Inter Doctores, qui admittunt principia proxima, atque immediata, quibus vtitur Theologus in suis discursibus ad inferendam conclusionem Theologicam, esse propositiones reuelatas: quæ non assumuntur tanquam suppositiones extrinsecæ, vt volebat Toletan. neq; cognoscuntur assensu euidente, vt sentiebat Henric. & reliqui superius impugnati, sed ineuidete ex habitu fidei, Theologiam esse verissimè scientiam docet Albert. in summa tractatu 1. q. 1. & Petrus de Alunna apud Marfilium q. 2. prologi art. 3. post. 2. conclusionem; esse verè scientiam. Argentin. quæst. 2. prologi art. 1. §. *Hic itaque*. Capreol. quæst. 1. prologi art. 1. conclusionem 1. & 3. & artic. 2. ad argumenta contra duas illas conclusiones, Hispalens. qu. 1. art. 1. conclusionem 3. & art. 4. ad argumenta contra eandem conclusionem. Sonci. q. 1. conclusionem 3. Iauellus. 1. part. quæstion. 1. artic. 2. & alij Thomistis recentioribus. Multi alij ex antiquis Doctioribus referuntur pro hac sententia, sed immerito, vt constabit inferius.

II. Fundamentum Thomistarum est, quoniam ad rationem scientiæ requiritur quidem, vt procedat ex principiis primis euidenter notis, non autem ex proximis, atque immediatis: assensus autem Theologici, quamuis procedant à principiis proximis, & immediatis euidentibus, hoc est à principiis reuelatis, & per fidem creditis, principia tamen remota, à quibus procedunt, sunt certa, atque euidentia. Vt verò hoc intelligatur, notat Syluest. in conflato quæst. 1. artic. 11. §. 2. triplex esse principium in scientia: primum est dignitas intrans demonstrationem virtualiter tantum, vt de quolibet est affirmatio, vel negatio: secundum intrans demonstrationem substantialiter tanquam primum in scientia, hoc est, non deductum ex alio, vt definitio subiecti, & omnia quæ scientia subalternata credit subalternanti: Tertium intrans demonstrationem substantialiter non tanquam primum, sed deductum à priori, vt conclusiones omnes de-

monstratiue in scientia, præter simpliciter vltimas. Primo, inquit, modo in Theologia primum principium est, *primaveritas non potest mentiri*: Secundo modo omnes articuli crediti: Tertio omnes conclusiones in eadem demonstratæ. Verum quando Capreol. dicit fat esse vt prima principia sint euidentia, non intelligit solummodò de illis, *primaveritas mentiri nequit*, vel, *omne reuelatum à Deo est verum*: nam cum virtute solum ingrediantur demonstrationem, non fat est eorum euidentia ad scientiam conclusionum: quemadmodum in naturalibus non fat est euidentia illius communissimi principij: *Quodlibet est, vel non est*: sed præterea opus est, vt id principium, in cuius terminos vltimò resoluitur conclusio, per principia immediata sit per se notum: hoc enim vult Philosophus, cum demonstrationem definit eam, quæ constat primis ac veris, vel ex his, quæ per prima & vera suæ cognitionis initium iumperunt. Hac autem prima remota, à quibus proxima, hoc est, fidei articuli vim & fidem accipiunt, continentur scientia diuina, vel beata Sanctorum.

III. Ex hoc fundamento probat Capreol. suam sententiam hoc modo. Ad veram rationem scientiæ non requiritur euidentia principiorum proximorum, sed fat est euidentia primorum, cum quibus continuantur proxima, & immediata: principia simpliciter prima à quibus pendet nostra Theologia, sunt euidentia: Ergò quamuis immediata, per quorum assensus continuatur, & coniungitur Theologia cum primis, non sint euidentia, non propterea carebit vera, ac propria ratione scientiæ. Maiorem probat auctoritate D. Thomæ super Boët. de Trinitate quæstion. 2. artic. 2. ad 7. vbi cuiuslibet, inquit, *scientiæ principium est intellectus semper quidem primum: sed non semper proximum: imò aliquando fides est proximum principium scientiæ*: vbi admittit sanctus Doctor semper ad rationem scientiæ requiri, vt primum principium, in quod vltimò resoluitur assensus, sit intellectus, hoc est, euident assensus ex terminis, non tamen requiri, vt immediata principia, ex quibus constat demonstratio, sint eo modo euidentia: nam fides ineuidens est, quam tamen admittit esse posse immediatum principium scientiæ. Adducit etiam plura alia testimonia Diui Thomæ in eandem sententiam: quibus

continentur alia eiusdem maioris probatio: nempe quia scientias subalternatas Arist. à numero scientiarum non excludit: & tamen dixit eas sumere sua principia à subalternantibus: non sumunt autem ita, ut ea euidenter agnoscant: alioqui non posset esse perspectiu nisi Geometra, nec musicus nisi Arithmeticus, quod constat esse falsum: sed quoniam eas propositiones, quæ demonstrantur in subalternantibus propter quid, subalternata sumunt ut veras, ac demonstratas ex fide, quam habet superiori scientiæ, & deinde procedunt ad demonstrationes in propria materia: ex quo constat principia immediata in scientiis subalternatis non euidenter agnosci, sed obscure per fidem: quia tamen euidenter agnoscuntur à subalternante, in cuius euidentiam per fidem resoluitur assensus subalternata, hæc verè nititur primis principiis per se notis; quæ enim alteri credit, nititur eius, non solum veritate, sed etiam scientia. Assumptio argumenti fundamentalis ostenditur: nam ea, quæ Theologus credit, & usurpat ad suas conclusiones deducendas, sunt per se nota Deo, cuius veritate, ac scientia nititur Theologus: est enim hæc scientia quasi impressio quædam diuina & ab ipsa tanquam à principio derivata, & in eandem rursus per modum resolutionis conuersa: tota enim Theologiæ nostræ resolutio fit per assensum fidei, & per hanc in testimonium, & scientiam Dei reuelantis: cui ultimum assensus Theologicus innititur, & proinde tandem resolui dicitur in principia primæ euidentiæ.

IV.

Veritas & solutio quæstionis huius pendet ex solutione illius nimirum, utrum scientiæ subalternatæ sint veræ, ac propriè scientiæ, quamuis principia proxima sumant ex sola fide, absque resolutione ad prima. Quæ in re est triplex respondendi modus: prior iam recitatus, quæ sequitur Capreol. ubi supra, Argent. q. cit. ar. 3. Hispanens. q. cit. ar. 1. conclusionem 1. ad 3. & Sonc. conclusionem etiam 1. Secundus, Heruæi, q. 1. & 6. prolog. quodlib. 5. q. 19. ad 2. ratione, & quodlib. 11. q. 18. ad primum, afferentis scientiam subalternatam esse veræ, ac propriè scientiam, non quidem propter quid, quandoquidem creditur principia, nec eorum causas, & rationes intuetur; esse tamen scientiam, quia, quoniam procedit ex principiis per se notis, siue euidentibus, quantum ad quia est: quomodo, inquit, perspectiua scit, quia de suis principiis per sensum, Verbi gratia, quod remotiora minora videantur, & hoc modo, inquit, est vera scientia, non verò quatenus credit sua principia continentia causam propriarum conclusionum. Eandem

sententiam docet Durand. quæst. 1. prologi num. 52. Aquilan. q. 3. artic. 1. & ex instituto probat Gerardus Senensis, apud Argem. artic. 3. citato. Tertius modus est Scoti in 3. d. 24. quæst. vnica §. *Ad primum pro prima*, ad secundum argumentum cum Lycheto ibidem. Aureol. quæst. 1. prologi artic. 1. dum agit contra secundum dictum D. Thomæ, & artic. 3. ad argumenta prima obiecta, Gabrielis quæst. 7. prologi negantium scientiam subalternatam esse veræ, ac propriè scientiam, nisi præcedat, ex principiis demonstratis ab eodem per scientiam subalternantem, ut si Geometra sciens à priori eas positiones, quæ tanquam principia sumuntur à perspectiuo, deinde construat demonstrationes de linea visuali, ex principiis à se demonstratis, acquirat veram scientiam; non acquirat autem ignarus Geometriæ, & solum ex fide assumens principia à Geometra demonstrata; & ex ijs deducens conclusiones in propria materia: quoniam eiusmodi assensus per se pendet ex assensu fidei humanæ obscuro, & ineuidente. Alij alterutrum ex his duobus modis sufficere volunt ad scientiam subalternatam. Ita Henric. in summa artic. 7. quæst. 4. Scot. in reportatis quæst. 3. prologi: Ocham quæst. 3. principali prologi quæ est 7. in ordine lit. q. Basilis. q. 5. prologi art. 1. §. *Contra istam*, & art. 4. §. 1. Greg. q. 1. prologi art. 4. dum impugnatur sententiam D. Thomæ.

Omnes verò hi Doctores, qui sequuntur secundum, vel tertium modum explicandi cognitionem principiorum in scientiis subalternatis, in hoc conueniunt, ut dicant necessariò requiri illorum euidentiam, nec satis esse, ut fide cognoscantur. Quam sententiam multis confirmant argumentis. Præcipuè est huiusmodi, assensus principiorum debet esse nobilior, & certior assensu conclusionum: qui enim credit conclusionem propter præmissos, magis assentitur præmissis, quam conclusioni, ut ait Philosophus lib. 1. Post. cap. 2. ad hoc institutum usurpans commune illud axioma; *Propter quod vnumquodq; tale, & illud magis*, & lib. 2. post. textu ultimo, in eo quod inter habitus semper veros non sit alius præstantior scientia, quàm intellectus, concludit intellectum esse habitum principiorum: qui discursus supponit non posse gigni scientiam ex habitu minùs certo, ac euidente: at scientia omnis, ut pote euident, ut ex Aristot. num. 9. constabit, est certior & nobilior quouis habitu, vel actu fidei humanæ: ergo fieri nequit, ut si præmissis assentitur aliquis ex fide humana, habeat assensum

scientifi-

Durand.
Aquilan.
Gerard.
Scot.
Lychet.
Aureol.
GabrielHenric.
Scot.
Ocham.
Basil.
Gregorius

V.

Capreol.
Argent.
Hispanens.
Soncinas.
Heruæus.

Aristot.

Capreol. vbi supra ad primum contra primam conclusionem, respondet maiorem propositionem esse veram de habitu primorum principiorum, qui est intellectus, non verò proximorum: hæc enim intelligi possunt per scientiam, si sumantur demonstrata ab alijs principijs prioribus, vt fieri poterit, si perspectius sit Geometria: vel agnoscī possunt per habitum non scientificū, vt si idem perspectius non sit Geometria, sed ex fide sumat principia Geometrica: & ita non opus est vt habitus principiorum quoad euidētiā, sint præstantiores habitu conclusionis: quamuis quoad modum assentiendi tales sint, quia principijs assentitur propter se, & independentē ab alio: conclusioni verò propter principia. Hæc responsio nullo modo soluit argumentum; Aristoteles enim, vt pater ex ratione, & principio, quod vsurpat, absolute ac vniuersaliter voluit vt assensus principij, propter quod assentimur conclusioni, sit præstantior, quoniam propter quod vnum quodque tale, & illud magis: quæ ratio æquē militat in notitia cuiuslibet principij respectu conclusionis. Nam quamuis sola principia prima; quæ cognoscuntur ex terminis, vendicent modum essentialiter diuersum, tamen etiam illa, quæ per priora habent euidētiā comparata posterioribus, quæ ab ipsis illam accipiunt, habere debent maiorem aliquam certitudinem, & excellentiam in suo genere: etenim inter plures conclusiones, quæ ex eodem primo principio secundum prioritatis ordinem colliguntur, eæ certiores sunt, quæ sunt primo principio viciniore, non nisi quia ex paucioribus dependent: ob quam causam Aristot. lib. 1. Post. text. 42. scientiam priorem, ait esse certiorē.

Aristot.

VI.

Deinde cur in scientia subalternatē, si quis non habeat euidētiā primi principij, sed tantum illud credat, non acquirat scientiam, si in subalternante credens sua principia scientiam acquirit? Hic verò Capreolus pressus argumento concedit etiam acquiri scientiam sed subalternatam, quoties discipulus in propria materia subalternantis, sola fide & autoritate magistrī, prima principia credens progreditur ad demonstrationem conclusionis. Verum modus hic subalternatiōis, omnino nouus, nec ab Aristot. aut vllō antiquorum traditus: omnes enim requirunt ex parte subiecti, aliquam diuersitatem inter subalternantem, & subalternatam: hic verò modus à Capreol. inuentus, absque vl-

la diuersitate ex parte obiecti agnoscit rationem subalternationis. Deinde supponamus eum discipulum postea recolendo terminos eius principij, quod sola fide credebatur, assentiri illi ex terminis, & ex eo sic intellecto procedere ad assensum conclusionum, acquireret ne scientiam aliam, an confirmabit eandem? non eandem, quoniam scientia quia, & propter quid, respectu eiusdem omnino obiecti distinguuntur: non aliam, quandoquidem ex eo sequitur etiam, quando in scientia subalterna proceditur ex notitia euidēte principiorum præhabita ex demonstratione subalternantis esse distinctionem specificam, ab eo habitu, vel actu qui producit per discursum constantem ex principijs solummodo creditis, quod tamē negare videtur Capreol. in eadem responsione ad 1. quatenus ait principia scientiæ subalternata posse esse, vel euidēter nota, vt si Geometria sit perspectius, vel solum credita, vt si perspectius careat Geometria. Denique nulla qualitas traduci potest à causa remota in effectum, quæ non contineatur saltem virtute in proxima: sed euidētia assensus scientifici procedit ab euidētia primi principij tanquam à causa remota, hoc verò non attingit illum immediatē per se, sed intermedio assensu principiorum immediatorum, & proximorum conclusioni, habentium vim ac virtutem primi: ergo vt communicare possit assensui scientifico veram rationem euidētiæ & scientiæ, necesse est vt principia proxima illam virtute contineant; non continēt autem nisi ipsa sint euidētia: quare, si sola fide credantur, non possunt gignere scientiam. Totus discursus est euidens, sola vltima assumptio probatione indiget; ostenditur autē primo, quia etiam fides nititur primo principio, hoc est scientia diuina euidēte: verum quia credenti neque est euidens, neque euidēter applicatur per testimonium Dei ineuidens, fides non est scientia, aut notitia euidens. Secundo, si quis habens euidētiā primi principij nesciat in ipsum resolvere conclusiones proprias eius scientiæ, & idcirco credat ex fide habita alteri doctiori se, non habebit veram scientiam, cum tamen habeat euidētiā primi principij: non nisi quia nescit per intermediās propositiones applicare euidēter virtutem illius conclusioni remotæ: ergo euidētia primi principij in se nihil facit ad rationem scientiæ, vel euidētiæ, nisi per immediata principia transeat ad conclusionem.

Hic verò Capreol. vtitur solutiōe com-

muni

VII.

muni sumpta ex D. Thoma, nimirum posse virtutem principij primi traduci ad conclusionem, quando intermedia, & proxima principia continentur cum primo; tum verò continuari dicuntur, quando ab ipso originem habent: omnis autem habitus, atque assensus creditivus resolvitur in veritatem eius, cui creditur, & ita cōtinuatur cum eius scientia, addit autem, in solutione ad 1. contra secundā conclusionem, necessarium esse, ut qui ex principiis creditis habet scientiam, credat evidenter contingi ea, & ut eius cognitio continuetur evidenter cognoscenti; ita ut vna cognitio sit sigillatio alterius, & eius impressio, aut effectus saltem. Quæ responsio quam vim habeat non video: nam iuxta illam non est aliud continuari vnam notitiam cum alia, quam pendere ex testimonio eius, qui habet scientiam, & conformari huic tanquam impressionem ipsius, hoc autem nō minùs cōvenit notitiæ fidei, quam habet per syllogismum Theologicum, atque adeo si ratione huius continuationis notitia Theologica habet veram rationem sciētiæ, eandem habebit fides saltem quoad evidentiam: cur enim Theologia, quæ mediante fide continuatur cum scientia Dei, ac beatorum, habebit evidentiam, non autem fides ipsa? deinde saltem in scientiis humanis cognitio habita per solam fidem non continuatur evidenter cum scientia subalternatis: nō est enim principium vllum evidens, lumine naturæ, ex quo discipulo evidenter constet assensum suum mentalem continuari, aut conformem esse scientiæ Doctoris, cui credit: quia non est illi notum evidenter ipsum nolle decipere, aut non decipi. Respectu autem Dei, quamvis qua in aliquo casu possit interuenire eiusmodi evidentia respectu eorum, quibus evidens est revelationem fieri sibi à Deo; in reliquis tamen non est eiusmodi evidentia: atque adeo si ad rationem scientiæ requiritur evidens continuatio scientiæ inferioris cum ea, cuius sigillatio est: Theologi nō habent communiter scientiam de ijs, quæ ex reuelatis probant, nam de lege ordinaria non est communiter evidēs talis reuelatio. Neque loca, quæ ex D. Thoma ibidem refert Capreol. probant dari hanc evidentiam; sed solum intelligenda sunt de ratione credibilis, secundum quam ratione signorum, vel aliorum motiuorum viatores habere possunt evidentiam moralem: Verum neque hæc omnibus communis est, sed ad credendum sat est prudens, ac rationabile iudicium de credibilitate obiecti absque vlla evidentia. Et idem sufficit ad assensum

Theologicum ex fidei principiis eruentum.

Dico primū. Ad veram rationem scientiæ non satis est, ut Theologia vltimò, & remotè nitatur scientia Dei reuelantis. Hæc est communis omnium ferè Doctorum. Ita docent Altiſiodorenſ. lib. 2. tract. 29. cap. 1. q. 1. ar. 6. q. 1. Durand. q. 1. prologi num. 49. Scot. in 3. d. 24. qu. vnica §. Ad primum pro prima, cum Lycheto ibidem, & in reportatis q. 3. pro lege Heruæus, Aureol. & Aquilanus vbi suprā. Ocham. qu. 3. principali prologi, quæ est septima in ordine, dum agit contra sententiam S. Thomæ. Bassolis vbi suprā. & magis ex instituto ar. 3. §. De Theologia, & sequentibus, Mayron. q. 14. prologi art. 1. & 2. Gulielmus Varro apud Aureolum qu. 1. art. 1. Gregor. vbi suprā, & conclusionem 1. ad responsionem articuli: Martil. q. 2. ar. 3. conclusionem 7. Rubionius q. 8. prologi ar. 3. dicto 2. Toletan. q. 2. prologi art. 2. conclusionem 2. & ar. 3. conclusionem 2. contra opinionem D. Thomæ. Alliacens. q. vnica art. 3. lit. ii. & ll. Gabriel. q. 7. & in 3. d. 24. q. vnica ar. 1. not. 1. Maior. q. 4. alias Palatius qu. 2. imò & Thomistæ plures fatentur Theologiam non esse scientiam prout definita fuit à Philosopho, ita Syluest. 1. parte conſati q. 1. ar. 1. h. §. 3. Caiet. 1. parte q. 1. ar. 2. §. Ad evidentiam, & sequenti, & secunda secundæ q. 1. ar. 5. §. Ad hoc dubium. Sot. lib. 1. Post. cap. 3. q. 2. ad confirmationem septimi argumēti principalis. Canus lib. 12. de locis cap. 2. post medium, Ioannes Viguer. institut. cap. 10. §. 1. vers. 4. & hæc est etiam mens D. Thomæ q. 14. de veritate art. 9. vbi de vera ac propria scientia loquens, quacumq; inquit. sciuntur. propria ac certa scientia cognoscuntur per resolutionē in prima principia. quæ per se præsto sunt intellectui, & sic omnis scientia in visione rei præsentis perficitur, notanda illa verba, cognoscuntur per resolutionem in prima principia, quæ per se præsto sunt intellectui, quib. apertè excluditur modus loquendi, quo Capreolus vtitur existimans non requiri ad rationem propriæ scientiæ, ut prima principia sint evidētia intellectui scientis: nam si talia non sunt, proſectò nō per se, sed per aliud præsto sunt intellectui. Idem colligitur ex D. Thoma, vbi proximè ad evidentiam requirente, ut intellectus fidat sibi ipsi, suoque prospectui, non verò alterius testimonio. at quoties assensus resolvitur in principia per se nota alteri, & non ipsi assentiēti, iam intellectus non sibi, sed alteri credit, atque ita nec evidentiam habet, nec scientiam. Cum verò alibi Theologiam appellat scientiam, non est intelligendum de scientia secundum

veram,

VIII.

Altiſiodorenſ.

Henricus

Durand.

Scot.

Lychet.

Heruæus

Aureol.

Aquilan.

Ocham.

Bassol.

Mayronius

Varro

Gregorius

Martil.

Rubian.

Toletan.

Bassol.

Mayronius

Altiacens.

Aquilan.

Maior.

Palatius

Syluest.

Caiet.

Can.

Viguer.

S. Thom.

IX.

veram, ac propriam acceptionem, ut notat Syluest. Caietan. & Viguer. citati, sed secundum aliquam similitudinem, & participationem scientiæ, ut inferius dicam.

Hæc doctrina probatur eadem ratione, qua ostensum est assensum conclusionis scientiæ subalternatæ non esse scientificum, si procedat ex assensu alicuius principij, sola fide humana crediti, in hunc modum. Ad veram rationem scientiæ pertinet euidencia: hanc non habet assensus Theologicus: ergo non est propriè scientificus. Maior propositio est Aristotelis, ut constabit ex ipsius testimonijs infra citandis, & tradit eius interpretes lib. 1. Post. cap. 2. & asseritur communiter à Doctores: nam præter alios, id ex professo docent Scot. q. 3. prologi in q. 4. laterali, in 3. d. 2. q. unica §. *Ad questionem*, & in reportatis q. 1. prologi, Ochamus q. 1. prologi annexa primæ principali, quæ est 2. in ordine artic. 2. Bassolis. q. 5. prologi artic. 2. Mayronius quæst. citata artic. 1. Petrus de Alliaco q. unica artic. 3. lit. G. G. Aquilan. q. 3. prologi art. 4. Maior. q. 4. prologi initio. Gabriel qu. 2. art. 2. assumptio verò ostenditur. Nihil est euidens ex principijs nõ euidentibus: assensus Theologicus nascitur ex principijs non euidentibus, ergo imple non est euidens, atque adeo non habet propriè rationem scientiæ. Maior ostenditur, quotiescunq; copulatur duo, per tertium intermedium fieri nequit, ut coniunctio eorum inter se sit euidens intellectui, quam diu non est euidens coniunctio intermedij cum utroq; quâdo autem principia sunt euidencia non est euidens intellectui coniunctio medij cum extremis: ergo neq; erit euidens coniunctio extremorum inter se; ex eo verò, quod primû principium sit euidens alicui alteri intellectui, coniunctio medij cum extremis, non redditur euidens ei, qui credit; ergo ad rationem scientiæ, parum refert, an principium sit euidens alteri, an non; sed per se pendet ab euidencia eius intellectus, qui assentitur propter principia. Ex quo sequitur, quâvis reuelata, quæ nobis obscura sunt, adeo perspicue euidenterq; sciuntur, assensus nostrus Theologicus non attingere vllam partem euidentiæ, sed esse simpliciter ineuidentes, & consequenter minimè scientificos. Fundamentû Capreoli falsû est, ut ex dictis constat: neq; enim ad veram scientiam fat est, euidencia primi principij habita à quouis intellectu, sed requirit euidencia primi, & omniû quæ inter illû, & conclusionem demonstrandâ interiacent: hoc enim intedit Philosoph. lib. 1. Topicorû c. 1. cû demonstratione defini-

ens, eam dixit esse quâdo ex veris, & primis syllogismis erit, aut ex talibus, quæ per aliquam primâ & verâ eius quæ circa ipsa est cognitionis, principij sumpturunt, ex quo ea p. 2. eiusdè lib. deducit demonstratione cõstare immediatis, ut ibidè exponit D. Thome. lect. 4. quoniâ si præmissæ immediate non sint, aut scit illas, aut non: si nescit, etiâ scire nõ poterit cõclusiones ppter præmissas, si scit, cum non sit progressus in infinitû, deueniendum est ad aliquod principij immediatû in demonstrabile. Quo discursu supponit præmissam habentè principij à priori nõ posse gignere scientiâ, nisi sit demonstrata. Ibidè quoq; docet, sine his posse quid esse syllogismû, nõ tñ demonstratione, quæ eiusmodi syllogismus nõ faciet scire. Et in fine eiusdè capituli cõcludit magis credendû principijs, quâ cõclusioni: deinde verò subdit. *Nõ potest aut credere magis quæ non sit, quæ non contingit, neq; sciens, neque melius dispositus quasi cõtulerit sciens.* Ex quo patet ipsû velle, ut principia, vel sciuntur per alia à priori, vel intelligentur habitu principiorû ab eo ipso, q. cõclusioni assentitur, & cõsequenter nõ fat esse, ut primi principij euidens cognitio habeat ab alio, cui creditur, sed omninò requiri, ut is, qui scire dicitur, eius notitiâ euidenti habeat; cû verò 1. lib. Topic. ca. 1. ait fat esse, ut demonstratio cõstet ex ijs saltè quæ p. prima, & immediata fidè sumpturunt, nomine fidei nõ intelligit habitû, aut actû credendi ppter alterius testimoniû, sed firmû assensum: nã li. 1. Posterior. c. 2. loquès de notitiâ tñ cõclusionis demonstratæ, tum etiâ primorû principiorû credendi vocabulo utitur. Negada est itaq; Maior argumenti, quæ falsò illo fundamento nititur: auctoritas autem D. Thomæ intelligenda est de scientia latè accepta, nõ verò pressè, ac propriè, ne concedamus ipsû sibi repugnare.

Ad alias eiusdè auctoritates, quib. inducit similitudinè Theologiæ cû sciètijs subalternatis, respondet, similitudinè in hoc solû esse positâ, q. sicut ad scientiâ subalternatâ p. se nõ pertinet pbare sua principia, cû hoc excedat eius abstractione, & facultatè, ita ad Theologû nõ spectat principia reuelata pbare, vel ex terminis agnoscere, sed tanquâ vera ex testimonio veritatis primæ supponere: nõ asserit aut sciètiâ subalternatâ esse verè, ac p. propriè sciètiâ: imò q. 1. q. 4. de veritate a. 9. ad 3. dicit eû, q. habet scientiâ subalternatâ, nõ attingere verè ad ratione scièdi, nisi inquâtû ei* cognitio cõtinuet quodâmodo ad cognitione habetis subalternatæ: hæc aut cõtinuatio est per verâ resolutione in eadè principia, quo etiâ modo si nostra Theologia cõtinuaret, diuina p. eius intuitû perveniret

S. Thom.

X.

ueniret ad veram scientiam rationem: sed hoc esse nequit manente eodem habitu, qui suapte natura inevidens est; & inclinans ad assensum ex principiis creditis, non ex visis. Porro Aristot. cum ait, scientias subalternatas sumere sua principia à subalternantibus, non vult, ut ex sola fide ea credant: alioquin contradiceret ijs, quæ dixerat cap. 2. lib. primo posteriorum, nimirum principia debere esse magis nota, quàm conclusiones: sed simul requirit notitiam aliquam experimentalem, ex qua intellectus manducatur ad assensum euidentem à posteriore, & effectu, quo posito procedit ad conclusiones. Quæ doctrina sumitur ex Aristot. lib. 1. Post. tex. 30. quo loco assignat discrimen inter scientiam propter quid, & quia, in diuersis scientiis, *hic enim*, inquit, *ipsum quia sensibile est scire, sed propter quid Mathematicorum*: nomine verò sensibilem intelligit peritos scientiarum subalternatarum, quæ addunt conditionem aliquam sensibilem obiecto Mathematicæ, ut perspectiua addit lineam, quod sit visualis, Musica numero, quod sit sonorus, & sic in cæteris. Hoc autem scire quia procedit à sensu, cuius manducatione indiget subalternata quoad conditionem; quam addit subiecto subalternatis; quin verò Aristoteles solum dixit subalternatas scire quia, subalternantes propter quid, nec vnquam asseruit principia ex sola fide credita gignere veram, ac propriam scientiam: imò oppositum, ut patet ex dictis. Quamquam igitur Theologia conclusiones suas resoluat in scientiam, ac veritatem Dei, tanquàm in primum principium per se notum, tamè hæc resolutio non fit per principia proxima, atque immediata euidenter cognita à Theologo, & ideo ex tali resolutione non habet euidenciam.

XI.
Aristot.

Ex dictis constat Theologiam ob defectum euidenciæ non esse propriam scientiam: restat modo inuestigandum, si quomodo scientiæ nomine censi debeat, an potius ad fidem, vel opinionem, aut quentumvis alium habitum intellectualem reduci; & quidem si considerentur proprietates omnes habituum humanorum intellectualium, quos Philosophus numerat 6. Ethic. & aliqua ex parte lib. 1. Post. & lib. item 1. Topic. cum describit varia genera syllogismorum gignentium diuersos actus & habitus, Theologia ad nullum ex ijs propriè pertinet, ut rectè notauit Durand. q. 1. prologi num. 55. quamuis enim quoad aliquid conueniat, quoad alia tamen differt. Etenim ab intellectu distinguitur, quoniam discursiua est, intellectus autem mini-

Durand.

mè, sed inclinatur ad assensum ex terminis à scientia, quoniam hæc euidentis est, Theologia verò obscura, & inevidens: ab errore, ac deceptione, quoniam sunt habitus falsi, Theologia, verus: ab opinione & fide humana, quoniam Theologia est semper vera: fides autem humana, & opinio modò vera, modò falsa. Nec est mirum Theologiam, cuius initium sumitur à diuina reuelatione, & eius principia nequeunt inuestigari, aut acquiri solo lumine naturæ, esse eiusmodi habitum, cui nullus omnino in natura similis sit: quam propterea D. Thomas voluit differre genere, à scientiis naturalibus, nō quidem generalissimo, nam saltem cum illis conuenit in genere habitus intellectualis discursiui, sed proximo: non enim, ut ex dictis constat, conuenit cum illis in ratione generica scientiæ, quæ immediate diuiditur in scientias naturales, & hoc indicant verba D. Thomæ 1. parte q. 1. art. 5. Thom. 1. ad 2. cum sic ait: *Theologia, quæ ad sacram doctrinam pertinet, differt secundum genus ab ea Theologia, quæ pars Philosophiæ ponitur*. quare frustra laborat Syluest. in conflato in explicando D. Thom. in 3. d. 23. q. 1. artic. 2. q. 4. asserentem non esse scientiam eiusdem speciei, & vniocè dictam cum alijs, cuius conclusiones non resoluntur in principia naturaliter nota: constat enim utrobique habere eundem sensum, quod enim 1. part. vocat differre secundum genus, hoc in 3. sententiarum vocat non esse eiusdem speciei, nempe subalternæ, quæ simul est genus vniocum ad omnes scientias naturales, sub quo Theologia non continetur. Quia propter frustra laboraret, qui vellet omnes omnino scientiæ proprietates illi tribuere: in quo nonnulli Thomistæ torquentur; existimantes enim D. Thomam in ea fuisse sententia, ut crederet Theologiam esse veram scientiam, exuunt scientiam propria sua ratione, ut pateat aditus Theologiæ sub nomine scientiæ, & fingit modum alium sciendi Philosophis incongnitum.

XII.

Quamuis hæc ita sint, non tamen conuenit inter auctores ad fidem nē, an ad scientiam potius reducenda sit Theologia: potius dicendam esse fidem, quam scientiam docet Altiſiodorensis lib. 2. tract. 29. c. 1. q. 1. Gregorius q. 1. prologi art. 4. conclusionē 4. ad responsionem articuli, Altiacensis q. vnica art. 3. lit. II. conclusionē 2. & lit. m. m. consentiunt doctores, qui existimant habitum Theologiæ non distinguī ab habitu fidei infusæ vel acquisitæ quos referam tract. 6. c. 2. quorum fundamenta ibidem dissoluam.

Altiſiodor.
Gregorius
Altiacensi.

Dico

XIII.

Dico secundum Theologia est appellanda scientia propter maiorem similitudinem cum illa, quā cū vllō alio habitu naturali. Hec assertio nititur auctoritate D. August. lib. 14. de Trinitate c. 1. Hierony. Epist. ad Paulinum de studio diuinæ scripturæ ad finem, Theologiā vocantiū scientiā: eadē est scientia D. Thomæ, eodē nomine illā censentis: nā licet neget habere verā, ac perfectā rationē scientiæ, modū tamen scientiæ imperfectū illi concedit q. vnica prolog. art. 3. quæstiuicula 2. r. part. q. 1. art. 2. & in secundo scripto q. 1. prolog. art. 1. Martilius q. 2. ar. 3. cōclusione 9. Carthusian. li. 1. fidei Orthodoxæ ar. 1. §. 2. Varro, Syluest. Cai. vbi suprā; q. ex instituto bene ostēdit Canus loco proximē citato, & hoc solū voluit Aggidius 2. parte prologi q. 1. art. 2. his verbis: *Theologia, siue cognitio de diuinis scientiis dici potest, vt dicitur 13. de Trinit. c. 19.* quo loquendi modo satis indicat, non attendere se ad cōditiones sciētig in rigore Philosophorū; neq; aliter appellat scientiā quā D. Thom. eiusdē scientiæ fuit Richard. q. 2. prolog. semper enim vocat Theologiā scientiā cū addito in corpore enim ait esse scientiā *quoad nos aliquomodo*, & nō habere *plene rationē scientiæ* sicut subalternatæ naturales, & ad 4. multū participare *de perfectione scientiæ*. Suadet aut quoniā supernaturalia, quorū naturā ignoramus, nominam⁹ nominib. rerū ijs similitimarū; qua ratione virtutes Theologicas nominib. naturalium habitūū, vel passionū, quib. similes sunt, appellamus; at inter habitus naturales null⁹ omnino est, cui similior sit Theologia, quā scientia, quare meritō potest scientia appellari. A sumptio cōstat, quoniā ab habitu principiorū differt ratione discursiua & ineuidētia, à scientia verò sola euidētia: ceteri habitus, nepe opiniois, ac fidei humanæ differunt à scientia ineuidētia, & incertitudine, at Theologia sola ineuidētia, & ita magis conuenit cum scientia, quā duo illi habitus.

XIV.

At inquires: etsi Theologia magis cōueniat cū scientia, quā fides, & opinio, non tamen magis cum illa cōuenit, quā cum fide, & opinione: nam cū his cōuenit secundum ineuidētiā, cum illa secundum certitudinē: cū verò vna solū est ratio discriminis ex vtraq; parte non est maior distinctio, aut maior similitudo. Quæ solutio euincit non esse maiore differentia Theologiā à fide, & opinione, quam à scientia secundum quantitatem discretā, quoniā vno tantū distat ab hac, & ab illis: verū cū æquali differentia secundum quantitatem discretam potest esse maior, vel minor, secundū quantitatem cōtinuam: nam color niger magis

differt ab albo, quam à rubro, non quidem secundum quantitatem discretam, eadem quippē differentia essentiali, quæ est p modum vnitatis, differt ab vtroq; sed secundum quantitatem continuā: quoniā secundum quantitatem virtuales intēsiuam propriæ perfectionis essentialis magis elongatur à candore, quā à rubedine. Eodē modo quamuis secundum quantitatem discretam æqualiter distet Theologia ab opinioe, atque à scientia; quia ab vtraq; vna solū differentia distinguitur, secundum quantitatem continuam magis conuenit cū scientia, quā cum opinione. Ratio est, quoniam scientia magis elongatur ab opinione, & alijs habitibus de reb. contingentib. certitudine, quā euidētia, & claritate: nam circa contingētia potest esse modus aliquis euidētiæ, nō tamen certitudinis apud Philosophū, qui idcirco lib. 1. Post. c. 7. & aliās frequēter requirit ad scientiam, vt sit de necessarijs, nō autem de cōtingentibus, item c. 2. vt scientiā nihil magis certū sit, quam oppositū suorū principiorum esse impossibile, scientias itē distinguit penes maiore, vel minorem certitudinē lib. 1. de anima. tex. 1. & lib. 1. Met. c. 2. & 1. Post. c. 23. itaq; crebro ait scientiam esse de necessarijs, euidētia verò quamuis ex ipsius dictis colligat, nō tamen expresse ab eo asseritur: imò cū habitus intellectuales distinguantur penes euidētiā, & ineuidētiā, sicut etiam penes certitudinem, atq; incertitudinē, in diuisione quam tradit 6. Ethic. c. 3. potius habet rationem certitudinis, quam euidētiæ; distinguit enim habitus in semper veros, ac nō semper veros: modus autem veritatis penes mutabile, & immutabile pertinet ad certitudinem, atq; adeo certitudo est qualitas intrinseca, & magis propria scientiæ, quam euidētiæ: & ita D. Thom. 2. 2. q. 9. art. 1. & 2. ait nomen scientiæ importare quādam certitudinem iudicij, quare cum Theologia penes certitudinem conueniat cum scientia, imò eam superet, vt infrā ostendam, consideratis omnibus, magis cōuenit cum scientia, quam cum vllō alio habitu naturali.

Aristot.

D. Thom.

Theologia non est propriè scientia consequentiarum.

CAP V T VII.

¶ Nonnulli apud Aureolum q. 1. prologi art. 1. opin. 3. & apud Argentinam. q. 2. prologi art. 1. opinione 3. vidētes Theologiam ratione ineuidētiæ non esse propriè scientiam consequentium, vt probatum est, dixerunt esse scientiam, qua sci-

I.
Aureol.
Argent.

Gillij comment. Theol.

P

untur